

Dr. Hulusi Behçet (20 Şubat 1889-18 Mart 1948)

Hulusi Behçet, M.D. (20th February, 1889-18th March, 1948)

Yalçın Tüzün

İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Dermatoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

Özet

Dr. Hulusi Behçet (1889-1948) ünlü bir Türk dermatologdur. 20 Şubat 1889'da İstanbul'da doğdu. Babası Ahmet Behçet, annesi Ayşe Behçet'tir. Tıp eğitimine Gülhane Askeri Tıp Fakültesinde başladı, deri ve zührevi hastalıkları uzmanı olarak 1914'de mezun oldu. Dr. Behçet yıllarca takip ettiği üç hastasının bulgularının yeni bir hastalık olduğunu saptamıştır (1936). 8 Mart 1948 yılında kalp krizinden vefat etmiştir. Bu hastalık tıp dünyasında Behçet hastalığı olarak bilinmektedir. (*Türkderm 2009; 43 Özel Sayı 2: 24-7*)

Anahtar Kelimeler: Hulusi Behçet, Behçet hastalığı

Summary

Dr. Hulusi Behçet (1889-1948) is a famous Turkish dermatologist. He was born in Istanbul on February 20, 1889. His father was Ahmet Behçet and his mother was Ayşe Behçet. Dr. Hulusi Behçet pursued his education at Gülhane Military Medical Academy. After he had become a medical doctor, he specialized in dermatology and venereal disease at Gülhane Military Medical Academy and he completed his specialization in 1914. Dr. Behçet followed the symptoms of three patients whom he had had for years, then he decided that they were the symptoms of a new disease (1936). He died from a sudden heart attack on March 8, 1948. Today, this disease is universally called Behçet's disease in medical literature. (*Türkderm 2009; 43 Suppl 2: 24-7*)

Key Words: Hulusi Behçet, Behçet's disease

Giriş

Tıp alanında çalışan doktorlar, öğrenciler, bilim adamları, personel ve hatta sıradan insanlar bile, ağız içinde, genital bölgede aftöz ülserlerle ve göz bulguları ile giden bir hastalığı ayrı bir antite olarak tanımlayan Behçet'in adını bilmektedir. Ancak çok azı dünyaca ünlü Hulusi Behçet'in hayatını, ülkesini ve kariyerini bilmektedir. 1900 yılları başında dermatolojide en önemli kişilerden biriydi¹. Bu makalede sizlere dalımız için çok özel olan bu Türk dermatologun biyografisini sunmaya çalışacağım.

Hayatı ve Kariyeri

Hulusi Behçet, Osmanlı İmparatorluğu hala varlığını sürdürürken, batılılaşma ve yurtdışında eğitim görme

modası daha yeni başlamışken 20 Şubat 1889 yılında İstanbul'da doğmuştur². Babası Ahmet Behçet iyi bilinen bir işadamyken, annesi Ayşe Behçet babasının kuzeniydi. Hulusi Behçet çocukken annesini kaybetti ve büyükannesi tarafından büyütüldü. İlk eğitimini babasının işleri nedeniyle oldukları Damaskus'ta (Şam) aldı. Çocukluğu onun için güçtü. Hüzünlü ruh hali onun tüm hayatı üzerinde kötü bir etkiye sahipti ve içine kapanmasına yol açtı. Fransızca, Latince ve Almanca'yı ana dili gibi öğrendi. Bilgisi ve merakı onu tıp doktoru olma kararına götürdü ve bu karardan dolayı hiç üzülmedi. O zamanlarda, sivil tıp fakültesi olmadığından, eğitimini Gülhane Askeri Tıp Akademisi'nde sürdürdü. Akademiye başladığında 16 yaşındaydı, 1910 senesinde 21 yaşında mezun oldu^{2,3}.

Hulusi Behçet sanata özellikle de edebiyata ilgi duyuyordu. Genellikle sınırlı bir kişiliğe sahipti, insomnia,

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Dr. Yalçın Tüzün, İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi, Dermatoloji Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye. Tel.: +90 212 632 69 30 E-posta: yalcintuzun@superonline.com

*Türkderm-Deri Hastalıkları ve Frengi Arşivi Dergisi, Galenos Yayıncılık tarafından basılmıştır. Her hakkı saklıdır.
Türkderm-Archives of the Turkish Dermatology and Venerology, published by Galenos Publishing. All rights reserved.*

kolit ve angina pectoris hastalıkları ile mücadele etmişti. Zaman zaman neşeli ve arkadaşları arasında keyifliydi (Resim 1)^{1,2}. Tıbbi eğitimini 1910 yılında tamamlamış ve Gülhane Dermatoloji Kliniğinde tecrübeli dermatologlar olan Eşref Ruşen, Talat Çamlı ve bakteriyolog Reşat Rıza ile 1914 yılının Haziran ayına kadar çalışmıştır. Haziran 1914'de Kırklareli Askeri Hastanesi'ne şef asistan olarak atanmıştır. Daha sonra Edirne Askeri Hastanesi'nde uzman dermatolog olarak 1918 yılına kadar çalışmıştır. 1918 yılının Ağustos ayında Avrupa'ya gitmiş, ilk olarak Budapeşte'de daha sonra Berlin'de Charite Hastanesi'nde çalışmıştır. 1919 Ekim'de İstanbul'a dönmüştür^{1,2,4}.

Kısa bir süre serbest çalıştıktan sonra 1923 yılında Hasköy Veneroloji Hastanesi'nde başhekim olarak çalışmaya başlamıştır. Burada tam altı ay çalışmış daha sonra Guraba Hastanesi'ne atanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ve soyadı kanununun çıkmasıyla akıllı ve parlak anlamına gelen babasının da adı olan Behçet soyadını almıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu 1923'de bir hastasının kardeşi olan Refika Davaz ile evlenmiştir. Eşi ünlü bir diplomatın kızı olup, bu sayede İstanbul sosyetesinden birçok hastayı kabul etmiştir. Güler isimli bir kızları olmuştur. Şu anda İngiltere'de dekoratör olarak çalışmaktadır. Ölümünden yedi yıl önce boşanan Hulusi Behçet 8 Mart 1948'de ani bir miyokard infarktüsü ile hayatını kaybetmiştir^{1,2,4}.

1933 yılında Üniversite Reformunda Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniğine profesör olarak atanmıştır. Hulusi Behçet Türkiye'de bu unvanı alan ilk kişidir^{2,4}.

Resim 1. Hulusi Behçet

Dermatoloji Alanındaki Eserleri

Hulusi Behçet dermatoloji alanında birçok konuyu ayrıntılı bir şekilde incelemiştir. 1920 yılından itibaren dernek toplantılarında ve makalelerinde kutanöz layşmanyada çivi belirtisi bulunduğundan bahsetmeye başlamıştır. O dönemin en önemli dermatologlarından biri olan Dr. Abimelek⁵, Hulusi Behçet'in çivi belirtisini şöyle nakletmektedir: "İlk olarak nodül belirir. Bu nodül ülserleşirse üzerinde kabuk ortaya çıkar. Bu kabuk tabana sıkıca yapışmıştır ve zor kaldırılır. Kaldırıldığında kabuğun iç yüzünde iki mm çapında çivi şeklinde çukurluklar görülür (Resim 2). Aynı görünüm diskoid lupus eritematozusta da görülür. Çivi belirtisi hastalık için patognomoniktir ve histolojik olarak da gösterilebilmektedir." Kyrle ve Reenstierna adlı kutanöz layşmanyanın histolojisini araştıran iki bilim adamı bu belirtiden çalışmalarında bahsetmişlerdir^{5,6}.

Bu sıralarda ülkemizdeki arpa uyuzları konusunda birçok yazı yazmıştır. Karadeniz bölgesinde arpa torbaları taşıyan işçilerin uyuza yakalanmamak veya direnç kazanmak için deniz suyunda banyo yaptıklarını gözlemleyen Hulusi Behçet, daha sonraki yıllarda bu gözlemini bir kitapta yazmıştır. Ayrıca yurdumuza ait bu parazitlerin tür ve cinslerini de saptamıştır².

1930 yılında Kopenhag'daki dermatoloji kongresine katılan Hulusi Behçet, yine bu yıllarda incir dermatiti konusu üzerine yoğunlaşmıştır. Yıllarca bu konu üzerine çalışıp, yazılar yazmış ve Balkanlarda daha sonra Fransa ve Amerika'da hastalığın tanınmasını sağlamıştır. Biri İstanbul'da ilkbahar ve yaz boyunca incir ve incir yaprakları ile uğraşan diğeri sonbaharda incir ürünleri ile uğraşan kişilerde görülen iki farklı klinik durumu yıllarca incelemiştir. Birçok klinik tabloyla karışabileceği için incir dermatitlerini, ülkemizde tanınması için önce 1933 yılında Pratik Doktor adlı dergide yayınlamıştır. Daha sonra dermatoloji kongrelerinde sunmuş⁷, en sonunda da Fransız Dermatoloji Derneği Bülteninde birçok olgu şeklinde yayınlamıştır⁸.

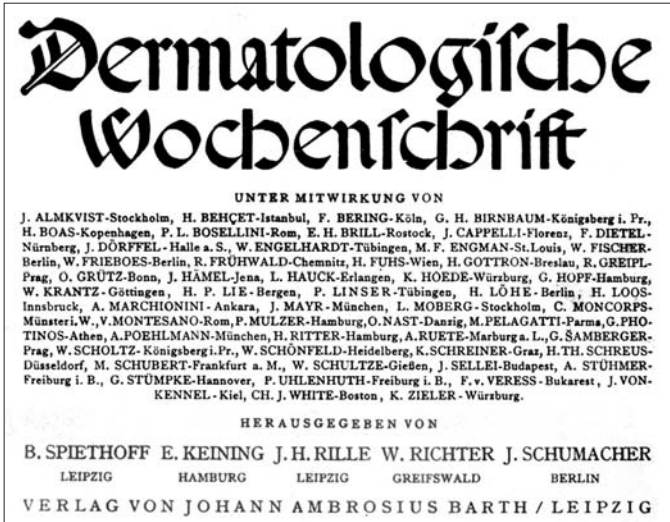

Resim 2. Çivi belirtisi

Resim 3'de Hulusi Behçet'in 1934'de Nice'de kongrede otururken çekilen resmi görülmektedir. Bu yıllarda henüz Behçet sendromu tanımlanmamıştır. Ancak kararlı ve kendine güvenen tavrı görülmektedir⁹. İki yıl sonra Profesör Behçet zamanının en önemli dergisi olan Dermatologische Wochenschrift'de yazı kurulunda görev almıştır (Resim 4). Aynı yıl Medizinsche Welt'in yazı kuruluna da seçilmiştir. Bu önemli görevlere seçilmesinde bilgisi ve güvenilirliği rol oynamıştır. 1939 yılında ordinaryus unvanı almıştır. Behçet Hastalığı ile ilgili ilk gözlemleri 1924 yılında başlamıştır. Kırk yıldır rekürren oral ve genital ülserleri olan hasta çeşitli tanelarla İstanbul ve Viyana'da takip edilmiştir. Yirmi bir, yedi ve üç yıl boyunca takip ettiği üç hastada ağızda ve genital bölgede aftöz ülserler, gözde şikayetleri olan hastaların ayrı bir hastalığı olduğuna inanmıştır. Gözlemlerini Dermatologische Wochenschrift'de yazmış ve Paris'te bir kongrede sunmuştur. Bu kongrede hastalığın etiolojisinde dental infeksiyonun rol

Resim 3. 1934'de Nice'de bir kongre oturumları arasında dinlenirken bile okuyor

Resim 4. Dermatologische Wochenschrift Dergisi'nin yazı kurulu

oynayabileceğinden bahsetmiştir. 1938'de daha detaylı bir yazı yazmıştır. Dr. Niyazi Gözcü ve Prof. Frank benzer semptomlara sahip iki olgu daha yayınlamışlardır.

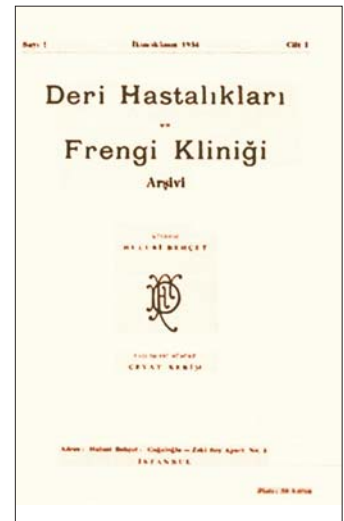
Daha sonraki yıllarda Avrupa'da yeni olgular yayınlanmıştır. Böylece Avrupalı doktorlar da yeni bir hastalığın varlığını kabul etmişlerdir. Oftalmologlar Behçet hastalığını kabul etmişler ancak dermatologlar aynı fikirde değillerdi. Dermatologlar bu belirtilerin pemfigus, ulcus vulva acutum, dermatomyozit, Neumann atrofisi, eritema eksudativum multiformenin veya başka bir hastalığın bulgusu olduğuna inanıyorlardı. Bu tartışmalar sürerken dünyanın birçok yerinde yeni vakalar da yayınlılmaktaydı. Bu makalelerden sonra dünya yeni bir hastalığın olduğunu kabullenmiştir. 1947'de Zürih Tıp Fakültesi'nde Prof. Mischner'in Uluslararası Cenevre Tıp Kongresi'nde yaptığı bir öneriyle Dr. Behçet'in bu buluşu "Morbus Behçet" olarak adlandırıldı. Behçet sendromu ve Trisymptom Behçet adlandırmaları da ortaya çıkmıştır.

Literatürde bu hastalığın yer almasına katkıda bulunan kişiler Niyazi Gözcü, Iggescheimer, Murad Rahmi, İrfan Başar, Naci Bengisu, Marchionini, Braun, Obendorfer, Weekers, Rejinger, Franchescetti, Jensen Tage, Sulzberger ve Wise'dir. Hulusi Behçet'in Türk tıbbına en büyük katkısı 1940 yılında yayınladığı Klinik ve Pratikte Sifiliz, Tanısı ve İlişkili Dermatozlar adlı monografidir (Resim 5). Kitapta sifiliz belirtileri ayrıntılı olarak anlatılıyor olup, içerdiği ayrıntılı bilgilerle diğer dermatozlardan ayırıcı tanı yapılmasını sağlamaktadır. Bu kitap üzerinden çok zaman geçmesine rağmen kendi alanında tek örnek olarak hala değerini korumaktadır.

Hulusi Behçet'in araştırmaya, yazmaya ve tartışmaya merakı entelektüel karakterini yansıtmaktadır. Kariyerinin ilk yıllarından itibaren ulusal ve uluslararası kongrelerde yazılıyla yer almış, yurtdışı da dahil olmak üzere birçok yerde makaleleri yayınlanmıştır. 1921 ve 1940 yılları arasında 126 makale yayınlamıştır, bunların 53 tanesi saygın Avrupa dergilerinde yayınlanmıştır. Ünlü Alman patoloğu Prof. Schwartz Hulusi Behçet'i ülkesi dışında her yerde çok ünlü olan bilim adamı olarak adlandırmıştır. Onun hiçbir zaman Türkiye'de bulunmadığını çünkü bulgularını yurtdışında anlatmakla meşgul olduğunu belirtmiştir⁴. İç hastalıkları uzmanı

Resim 5. Hulusi Behçet'in Frengi Teğhisi ve Deri Hastalıkları kitabının kapağı

Resim 6. Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği Arşivi kitabının kapağı

Prof. Dr. Arif İsmet Çetingil, Hulusi Behçet'in kişiliği ile ilgili "Dr. Hulusi Behçet çok çalışkan ve akıllı bir doktordur. Çalışmalarında ileri görüşlüdür. Onun için en önemli şey bilimdir. Dünya literatürüne adını taşıyan bir hastalık katması gurur vericidir. Behçet gece hayatını ve eğlenceyi çok sevmezdi, içki de içmez. Tek sevdiği şey okumak ve çalışmaktır." demiştir. Yaşamı sona erene kadar Deri Hastalıkları ve Frengi Kliniği Arşivi dergisini yayınlamıştır (Resim 6). Bu dergi 1934'den 1947 yılına kadar Türkiye'de dermatoloji alanında yayınlanan tek dergi olmuştur².

Görüldüğü üzere Hulusi Behçet, Behçet sendromu tanımlanmadan önce de Hulusi Behçet'ti. Dermatoloji alanına olan ilgisi ve kararlı çalışma azmi ile o zamanlarda dünyada en saygıdeğer kişilerden biri haline geldi. Çalışmaları sadece Behçet sendromunu değil daha birçok değerli bilgileri içeren sayısız makaleler ve kitaplardır. Bunlar bizim için hala paha biçilmez bilgi kaynaklarıdır. Hepimiz onu saygı ile anıyoruz.

Kaynaklar

1. Tüzün Y. Hulusi Behçet, MD: February 20, 1889 to March 8, 1948. Clin Dermatol 2006;24:548-50.
2. Yemni O: Ord. Prof. Dr. Hulusi Behçet. Deri Hast Frengi Arş 1964;1:58-9.
3. Köşlü A, Ekmekçi TR, Döner N: Ord. Prof. Dr. Hulusi Behçet (CD) İstanbul, 2008.
4. Saylan T: Life story of the Dr. Hulusi Behçet. Yonsei Med J 1997;38:327-32.
5. Abimelek: Cilt leischmaniose'ları hakkında münakaşa münasebetile. Deri Hast Frengi Kl Arş 1934;1:283-4.
6. Nuri K: 42 adet Wright çıbanını hamil bir vak'a münasebetile Wright çıbanlarında muafiyet ve bazı mülahazalar. Deri Hast Frengi Kl Arş 1934;1:297-9.
7. Behçet H: İncir dermatitleri hakkında. Deri Hast Frengi Kl Arş 1934;1:300-2.
8. Behçet H: Dermatite de Figue et Figuier. Bull Soc Fran Derm Syph 1933; 40:787-92.
9. Yazıcı H: Hulusi Behçet Yağmacı Değildi. Cumhuriyet Bilim Teknik 2 Ocak 1993.
10. Üstün Ç. A famous Turkish dermatologist, Dr. Hulusi Behçet. Eur J Dermatol 2002;12: 469-70.